

Rondetafelgesprek burgerschapsvorming

Commissie Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Tweede Kamer der Staten-Generaal

woensdag 23 september 2015

Inbreng Nederlandse Vereniging van Leraren Maatschappijleer (NVLM)

De NVLM is blij met de aandacht voor burgerschap in de Tweede Kamer en onderschrijft het standpunt van het kabinet dat burgerschapsonderwijs een belangrijke functie heeft in de persoonlijke en maatschappelijke ontwikkeling van jongeren. Toch maakt het NVLM-bestuur zich zorgen over de positie van burgerschap in het Nederlandse onderwijs. Burgerschap als gezamenlijke verantwoordelijkheid van de hele school klinkt goed, maar eindigt vaak in de constatering dat niemand die verantwoordelijkheid neemt.

Uit internationaal vergelijkend onderzoek (ICCS, 2012) blijkt dat dit grote gevolgen heeft: Nederlandse jongeren blijven achter bij jongeren uit andere Europese landen als het gaat om hun kennis over de rechten en verantwoordelijkheden die horen bij burgerschap en het functioneren van politieke en maatschappelijke instituties. De onderzoekers signaleren ook dat er in het Nederlandse onderwijsbeleid weinig aandacht is voor de politiek-juridische aspecten van burgerschap, de nadruk ligt sterk op sociaal-cultureel burgerschap. (Het element sociale integratie uit de wet *'Bevordering actief burgerschap en sociale integratie'*.)

Ook de Onderwijsraad constateerde al in 2012 dat de ontwikkeling van burgerschapsvorming in het onderwijs stagneert. In zijn advies *'Verder met burgerschap in het onderwijs'* stelde de raad dat de kern van burgerschapsonderwijs beter dan nu tot uitdrukking gebracht moet worden in de kerndoelen van de verschillende onderwijssectoren. De inhoudelijke kern van burgerschapsonderwijs bestaat volgens de Onderwijsraad uit het leren functioneren in een democratische gemeenschap.

Uit Amerikaans onderzoek naar burgerschapseducatie blijkt dat het politiek zelfvertrouwen van jongeren toeneemt als ze meer lessen burgerschap krijgen (Pasek, Feldman, Romer & Hall Jamieson, 2008). Dit politiek zelfvertrouwen blijft groot nadat leerlingen hun opleiding hebben afgerond. Ze weten hoe ze de politieke besluitvorming kunnen beïnvloeden, verzamelen meer kennis over politiek en hebben meer aandacht voor actuele politieke ontwikkelingen. Uit dit en ander onderzoek (Claassen en Monson, 2015) blijkt dat het ook uitmaakt hoe burgerschapseducatie wordt gegeven. Longitudinaal Brits onderzoek (CELS, 2010) wijst uit dat burgerschapsonderwijs alleen succesvol is als het met vaste contacturen deel uitmaakt van de hele schoolloopbaan van jongeren, er formele exameneisen zijn en het wordt gegeven door bevoegde docenten.

De NVLM stelt daarom voor om:

- Een duidelijk onderscheid te maken tussen democratisch burgerschap (kennis van de democratische rechtsstaat en de principes die hieraan ten grondslag liggen) aan de ene kant en identiteitsontwikkeling en sociale integratie (reflectie op eigen idealen, waarden & normen en rol in de samenleving) aan de andere kant.
- Scholen vrij te laten als het gaat om de identiteitsontwikkeling en sociale integratie, maar scherpere eisen te stellen op het gebied van democratisch burgerschap.
- Een doorlopende leerlijn democratisch burgerschap te ontwikkelen, waarin per leeftijdscategorie en onderwijsniveau wordt vastgelegd wat jongeren moeten kennen en kunnen.
- Democratisch burgerschap te verankeren binnen:
 - de kerndoelen wereldoriëntatie in het primair onderwijs
 - de kerndoelen mens & maatschappij in de onderbouw van het voortgezet onderwijs
 - het vak maatschappijleer in de bovenbouw van het voortgezet onderwijs
 - het vak burgerschap in het mbo
- Docenten maatschappijleer te betrekken bij het versterken van de component democratisch burgerschap in het leergebied mens & maatschappij in de onderbouw van het voortgezet onderwijs en hen een bevoegdheid te geven voor dit leergebied.
- Te voorkomen dat een groot aantal lessen maatschappijleer in de bovenbouw van het voortgezet onderwijs door onbevoegde docenten wordt gegeven, terwijl er voldoende docenten met een bevoegdheid zijn.
- Voor burgerschap in het mbo een resultaatverplichting voor studenten en een bevoegdheidsregeling voor docenten in te voeren, om zo de kwaliteit van dit vak drastisch te verbeteren.